

Strasbourg, 18.1.2022
COM(2022) 16 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o evropski strategiji za univerze

{SWD(2022) 6 final}

1. Univerze – posebnost evropskega načina življenja

Naša družba danes bolj kot kdaj koli prej potrebuje prispevek svojih univerz¹. Evropa se v hitro spreminjajočem se svetu spoprijema s pomembnimi izzivi: podnebnimi spremembami in izgubo biotske raznovrstnosti, digitalno preobrazbo in staranjem prebivalstva, in to v času, ko so jo prizadele največja svetovna zdravstvena kriza v zadnjem stoletju in njene gospodarske posledice. Od našega odziva bodo odvisni položaj Evrope v svetu ter blaginja in uspeh prihodnjih generacij. Visokošolski sektor ima ključno vlogo pri okrevanju Evrope po pandemiji ter pri oblikovanju trajnostnih in odpornih družb in gospodarstev. **Odlične in vključujoče univerze** so pogoj in temelj za odprte, demokratične, pravične in trajnostne družbe ter trajnostno rast, podjetništvo in zaposlovanje.

Evropa lahko gradi na raznolikem in uspešnem visokošolskem sektorju, ki je globoko zakoreninjen v evropski kulturi. V Evropi je skoraj 5 000 visokošolskih institucij², 17,5 milijona študentov terciarnega izobraževanja, 1,35 milijona ljudi, ki poučujejo v terciarnem izobraževanju³, in 1,17 milijona raziskovalcev⁴. Naj gre za raziskovalne univerze, tehnološke inštitute, umetniške šole ali višje strokovne šole – vse različne vrste visokošolskih institucij so značilne za **evropski način življenja**. *Ta raznolikost je prednost*, saj omogoča izbiro ter ustvarjalnost in sinergijo z mobilnostjo in sodelovanjem. Evropa zdaj praznuje 35 let izkušenj, ki so spremenile življenje več kot 10 milijonom mladih učečih se v okviru njenega emblematičnega programa Erasmus+.

Univerze imajo edinstven položaj na križišču izobraževanja, raziskav in inovacij ter koristijo družbi in gospodarstvu: imajo ključno vlogo pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in evropskega raziskovalnega prostora, v sinergiji z evropskim visokošolskim prostorom. Z močnimi partnerstvi v EU in po svetu ter na podlagi skupnih prednosti izobraževalnih sistemov in raziskovalnih mrež so ključne akterke pri spodbujanju evropskega modela v skladu z interesi in vrednotami EU: pravno državo, človekovimi pravicami ter mednarodnimi normami in standardi.

Evropa potrebuje uspešne univerze, ki bodo prispevale k uresničevanju **politične agende Evropske unije**, saj so vključene v najrazličnejše ključne pobude, ki so bile nedavno sprejete za okrevanje in odpornost. **Evropska unija in države članice imajo skupen interes, da podprejo visokošolski sektor**, tako da združijo svoje moči pri oblikovanju skupne vizije za visokošolski sektor, ki bo temeljila na bogastvu njegove raznolikosti.

Pri tem morajo upoštevati **spreminjajoče se razmere, s katerimi se spoprijema EU** in ki neposredno vplivajo na visokošolski sektor. Brez ustreznih ukrepov bi to lahko okrnilo uspešnost univerz. Univerze so se lotile procesa ponovnega premisleka in prenove, EU in države članice pa bi jih morale pri tem podpirati.

---

¹ Izraz „univerza“ se uporablja za širši sektor, ki predstavlja celotno področje terciarnega izobraževanja, in tako vključuje vse vrste visokošolskih institucij, vključno z raziskovalnimi univerzami, visokimi šolami, univerzami uporabnih znanosti, višjimi strokovnimi šolami in umetniškimi akademijami.

² Te se štejejo za visokošolske institucije, ki so prejele listino Erasmus+ za terciarno izobraževanje (ECHE), ki je osnovni pogoj za sodelovanje visokošolskih institucij v programu Erasmus+.

³ Za EU, Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tertiary_education_statistics.

⁴ Za EU, Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tsc00003/default/table?lang=en>.

Univerze lahko bolje rešujejo velike družbene izzive, če se učinkoviteje vključijo v transnacionalno sodelovanje. 92 % univerz je odpravo pravnih in upravnih ovir za mednarodna strateška institucionalna partnerstva opredelilo kot ključno vprašanje⁵. V raziskavi Eurobarometer je 93 % anketirancev odgovorilo, da bi bilo koristno uvesti diplome EU, ki bi jih podeljevale mreže evropskih univerz in bi študentom omogočale študij v različnih državah EU s prilagodljivo izbiro predmetov ali modulov⁶.

Financiranje univerz pogosto ne zadošča za izpolnjevanje njihovega vse večjega družbenega poslanstva. Iz poročila opazovalnice za javno financiranje⁷ je razvidno, da se v več kot polovici proučevanih sistemov visokošolskega izobraževanja naložbe v visoko šolstvo kljub naraščajočemu številu študentov zmanjšujejo ali se ne povečujejo z enako hitrostjo. Pandemija COVID-19 je povzročila dodatne potrebe po naložbah (npr. v digitalna orodja in infrastrukturo) in izgubo prihodkov.

Ker se potrebe po znanjih in spretnostih hitro razvijajo, se mora visokošolski sektor prilagoditi. Za zeleni in digitalni prehod so potrebni izobraževanje, raziskave in inovacije, ki bodo kos izzivom prihodnosti, v tesnem sodelovanju s povezanimi panogami in deležniki, odpraviti pa je treba tudi znatne razlike v digitalnih spretnostih po EU. Študentom in osebju po vsej EU je treba zagotoviti zelene in digitalne spretnosti za prihodnost, inovacijski in tehnološki potencial univerz pa je treba izkoristiti za spoprijemanje s povezanimi družbenimi izzivi. Evropski cilji so, da do leta 2030 vsaj 45 % oseb, starih od 25 do 34 let, pridobi terciarno izobrazbo⁸ in da je do leta 2030 v izobraževanje vključenih vsaj 60 % odraslih (v zadnjih 12 mesecih)⁹. Digitalno desetletje¹⁰ postavlja ambiciozne cilje, in sicer da bi imelo do leta 2030 80 % ljudi vsaj osnovne digitalne spretnosti in da bi bilo zaposlenih 20 milijonov strokovnjakov za IKT.

Raznolikost, vključenost in enakost spolov v visokošolskem sektorju so pomembnejše kot kdaj koli prej. Študenti, akademiki, upravno osebje in raziskovalci iz prikrajšanih okolij so v visokem šolstvu še vedno premalo zastopani¹¹. Na nekaterih študijskih in raziskovalnih področjih ter na odločevalskih položajih na univerzah so še vedno vztrajne razlike med spoloma. Uravnotežena zastopanost spolov se jasno zmanjšuje z daljšo delovno dobo vodij visokošolskih institucij, v katerih ženske zasedajo nekaj manj kot 24 % teh položajev v EU-27¹².

---

⁵ Raziskava Evropskega združenja univerz (EUA): [International strategic institutional partnerships and the European Universities Initiative \(Mednarodna strateška institucionalna partnerstva in pobuda Evropske univerze\)](#), april 2020, str. 26.

⁶ Eurobarometer (2018): <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2186>.

⁷ [EUA Public Funding Observatory Report 2019/20 \(EUA – Poročilo opazovalnice za javno financiranje za obdobje 2019–2020\)](#).

⁸ Resolucija Sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše (2021–2030) (UL C 66, 26.2.2021, str. 1).

⁹ Kot je opredeljeno v akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic.

¹⁰ COM(2021) 118 final.

¹¹ Hauschildt, Gwosć, Schirmer in Wartenbergh-Cras, [Social and economic conditions of student life in Europe: EUROSTUDENT VII Synopsis of Indicators 2018-2021 \(Socialne in ekonomske razmere študentskega življenja v Evropi: povzetek kazalnikov EUROSTUDENT VII za obdobje 2018–2021\)](#), 2021.

¹² [She Figures 2021](#), zbirka podatkov Women in Science, GD za raziskave in inovacije, <https://op.europa.eu/s/tfIN>.

Temeljne akademske in demokratične vrednote so pod pritiskom. Univerze izražajo veliko zaskrbljenost zaradi groženj akademski svobodi in avtonomiji univerz¹³. Število ogroženih učenjakov in raziskovalcev v evropski sosesčini narašča. Grožnjo predstavlja tudi tuje vmešavanje v visokošolske institucije.

Univerze morajo ostati konkurenčne na svetovni ravni. Kar zadeva raziskovalno intenzivne univerze se relativna pomembnost Evrope v svetovnem merilu zmanjšuje. Pri združevanju prizadevanj držav članic na svetovni ravni je še neizkoriščen potencial. Evropa bi lahko še vedno bolje spodbujala mobilnost ter pritegnila in zadržala nadarjene študente, akademike in raziskovalce, da bi povečala svoj globalni vpliv, kar zadeva vrednote, izobraževanje, raziskave, industrijo in družbeni učinek.

Ta evropska strategija za univerze je del svežnja o visokem šolstvu, ki vključuje še predlog priporočila Sveta o vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja. Cilj obeh pobud skupaj je izkoristiti celoten potencial visokošolskega sektorja kot spodbujevalca spretnosti in znanja ter gonilo inovacij in reševanja družbenih izzivov. Strategija temelji na dosežkih več kot 20-letnega bolonjskega procesa in predlaga vizijo evropskega sodelovanja na področju visokega šolstva, ki bo omogočilo preobrazbo v korist EU in širše. Predlog Komisije za priporočilo Sveta je prvi korak k spodbujanju poglobljenega transnacionalnega sodelovanja, da bi univerze lahko uspevale in krepile občutek evropske pripadnosti.

2. Cilji evropske strategije za univerze

Cilj evropske strategije za univerze je podpreti univerze in jim omogočiti, da se prilagodijo spreminjajočim se razmeram, uspevajo ter prispevajo k odpornosti in okrevanju Evrope. Strategija države članice in visokošolske institucije po vsej Evropi poziva, naj združijo moči. Njen namen je še okrepiti in razširiti transnacionalno sodelovanje ter razviti resnično evropsko razsežnost v visokošolskem sektorju, ki temelji na skupnih vrednotah. V strategiji sta odličnost in vključevanje prepoznani kot posebna značilnost evropskega visokošolskega izobraževanja, ki je zgled evropskega načina življenja. Zato je visokošolski sektor v Evropi drugačen kot drugje po svetu.

Strategija temelji tudi na prvih izkušnjah, pridobljenih v okviru pobude Evropske univerze¹⁴. Ta pobuda je nazoren primer poglobljenega institucionalnega transnacionalnega sodelovanja, ki temelji na skupnih in deljenih dolgoročnih vizijah univerz. 41 zavezništev Evropske univerze¹⁵ spodbuja uvedbo novih instrumentov in pravnih okvirov ter lahko navdihuje širšo visokošolsko skupnost po vsej Evropi.

---

¹³ [Academic freedom and institutional autonomy: commitments must be followed by action \(Akademska svoboda in institucionalna avtonomija: zavezam morajo slediti ukrepi\)](#), skupna izjava zveze ALLEA, EUA in organizacije Science Europe, april 2019.

¹⁴ [Pobuda Evropske univerze | Izobraževanje in usposabljanje \(europa.eu\)](#).

¹⁵ [Evropske univerze – informativni pregledi | Izobraževanje in usposabljanje \(europa.eu\)](#).

Komisija predlaga osredotočanje na doseganje štirih skupnih ključnih ciljev do sredine leta 2024:

- **krepitev evropske razsežnosti v visokošolskem izobraževanju in raziskavah:**
izvajanje raznovrstnih vodilnih pobud, ki bodo za transnacionalno sodelovanje to, kar je bil program Erasmus+ doslej za mobilnost študentov in program Obzorje Evropa za odlične raziskave: viden izraz izrazito evropskega pristopa. Univerze zaradi vse večje odgovornosti za odporno Evropo potrebujejo ustrezno finančno podporo;
- **podpiranje univerz kot svetilnikov evropskega načina življenja:**
visoko šolstvo in raziskave v Evropi podpirajo evropski način življenja s svojim trojnim poudarkom na: 1) kakovosti in ustreznosti za prihodnost primernih znanj in spretnosti, 2) raznolikosti in vključevanju, 3) demokratičnih praksah, temeljnih pravicah in akademskih vrednotah ter svobodi znanstvenega raziskovanja. Spodbujati je treba prožne in privlačne akademske poklicne poti ter spoštovanje dejavnosti poučevanja, raziskav, podjetništva, upravljanja in vodenja;
- **opolnomočenje univerz kot akterjev sprememb pri dvojnem zelenem in digitalnem prehodu:**
podpiranje polnega sodelovanja univerz pri zelenem in digitalnem prehodu. EU bo svoje ambicije glede zagotavljanja digitalnih spretnosti in spretnosti za zeleni prehod večjemu številu mladih in udeležencev vseživljenjskega učenja ali glede razvoja zelenih rešitev s tehnološkimi in socialnimi inovacijami uresničila le, če bo k temu prispeval visokošolski sektor;
- **okrepitev univerz kot gonilne sile globalne vloge in vodilnega položaja EU:**
z globljim mednarodnim sodelovanjem v Evropi in zunaj nje podpiranje univerz, da bi postale bolj usmerjene navzven in konkurenčne na globalni ravni ter da bi prispevale h krepitvi sistemov visokošolskega izobraževanja v partnerskih državah, v skladu z evropskimi vrednotami. To bo pripomoglo k večji privlačnosti Evrope ne le kot študijske destinacije, temveč tudi kot privlačnega globalnega partnerja za sodelovanje na področju izobraževanja, raziskav in inovacij.

Da bi bila evropska strategija za univerze uspešna, je treba uskladiti prednostne naloge politike ter naložbe na ravni EU, nacionalni, regionalni in institucionalni ravni. Za izvajanje te strategije bo potrebno tesnejše sodelovanje z državami članicami, univerzami in drugimi deležniki ter med njimi. Skupaj lahko izkoristimo močno in edinstveno podlago evropskega visokošolskega sektorja ter tesneje povežemo njegove naloge – izobraževanje, raziskave in inovacije v službi družbe.

3. Nov okvir za krepitev evropskega sodelovanja

3.1 Štiri vodilne pobude za spodbujanje evropske razsežnosti v visokošolskem izobraževanju in raziskavah

V sporočilih o uresničitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025¹⁶ in o novem evropskem raziskovalnem prostoru za raziskave in inovacije¹⁷ je poudarjeno, da moramo olajšati in **okrepiti transnacionalno sodelovanje med univerzami** za okrepitev njihovih zmogljivosti, da bi mladi, udeleženci vseživljenjskega učenja in raziskovalci pridobili ustrezne kompetence, znanja in spretnosti. Poleg tega se bo z njim med visokošolskimi institucijami uveljavila kultura odličnosti v izobraževanju in znanosti ter ustvarjanje vrednosti, kar bo povečalo privlačnost in globalno konkurenčnost. Evropa lahko ta prizadevanja podpre s postopnim pristopom, s **sklopom štirih vodilnih pobud**, ki bodo skupaj izkoristile moč univerz po vsej Evropi ter dodatno okrepile njihovo vključevanje in odličnost pri vseh njihovih dejavnostih.

Pobuda Evropske univerze v sklopu programa Erasmus+ bo v kombinaciji s programoma Obzorje Evropa in Digitalna Evropa ter drugimi EU in nacionalnimi instrumenti podpirala ambiciozna transnacionalna zaveznitva visokošolskih institucij, da razvijejo in delijo skupno dolgoročno strukturno, trajnostno in sistemsko sodelovanje na področju izobraževanja, raziskav in inovacij, z oblikovanjem evropskih meduniverzitetnih kampusov, v katerih lahko študenti, osebje in raziskovalci iz vseh delov Evrope uživajo nemoteno mobilnost ter skupaj ustvarjajo novo znanje prek držav in disciplin.

Pravni statut za zaveznitva visokošolskih institucij – za Evropske univerze in druge vrste zavezništev – bi jim omogočil, da vzajemno izkoristijo svoje prednosti, sprejemajo skupne strateške odločitve, delujejo skupaj s pravno osebnostjo ter lažje združujejo vire, dejavnosti in podatke. Tak statut bi olajšal globlje, dolgoročno in prožno transnacionalno sodelovanje ter omogočil souporabo zmogljivosti, izmenjavo osebja in izvajanje skupnih programov, da bi se na ravni zaveznitva podeljevale skupne diplome, vključno s skupno evropsko diplomo.

Skupna evropska diploma, ki bi se podeljevala na nacionalni ravni, bi potrjevala učne izide, dosežene v okviru transnacionalnega sodelovanja več institucij, na primer v okviru zavezništev Evropske univerze, in bi temeljila na skupnem sklopu meril. Evropska diploma bi se morala enostavno izdati, shraniti, deliti, preveriti in avtenticirati, poleg tega bi jo morali priznavati po vsej EU. Kot prvi korak si bo Komisija prizadevala za oblikovanje evropskih meril za podelitev znaka evropska diploma. Tak znak bi se izdajal kot dopolnilno potrdilo h kvalifikaciji študentov, ki diplomirajo iz skupnih programov, ki se izvajajo v okviru transnacionalnega sodelovanja med več visokošolskimi institucijami.

Splošna uporaba **pobude za evropsko študentsko izkaznico** za vse mobilne študente na univerzah v Evropi bo olajšala njihov dostop do transnacionalne mobilnosti na vseh ravneh. Upravljanje mobilnosti bo tako lažje, učinkovitejše in okolju prijaznejše. Zagotovitev edinstvene identifikacije vsakega evropskega študenta prek meja in z različnimi digitalnimi orodji bo olajšala uvedbo evropskih študentskih izkaznic po vsej Evropi in omogočila popolno digitalizacijo upravljanja mobilnosti študentov v okviru programa Erasmus+ od prijave do izdaje potrdil o študiju¹⁸.

---

¹⁶ COM(2020) 625.

¹⁷ COM(2020) 628.

¹⁸ Ta ukrep bo črpal izkušnje iz okvira Evropske komisije za digitalno identiteto in bo interoperabilen z drugimi evropskimi orodji IT, vključno z uredbo eIDAS (elektronska identifikacija, avtentikacija in storitve zaupanja),

Te štiri vodilne pobude bodo delovale v sinergiji in bodo prispevale k **okviru za evropsko sodelovanje v visokošolskem sektorju**. Prispevale bodo k oblikovanju evropske identitete in s tem dvignile transnacionalno sodelovanje na višjo raven ter spodbujale močan občutek evropske pripadnosti.

Ker so univerze avtonomne, nacionalna zakonodaja pa je v rokah držav članic, je stalen izziv zagotoviti, da so učni načrti in kvalifikacije popolnoma pregledni in da razlike ne ovirajo prostega gibanja študentov, akademikov in raziskovalcev. Zagotavljanje kakovosti je temelj vzajemnega zaupanja, ki omogoča poglobljeno sodelovanje in nemoteno mobilnost. Zato se predlaga nadaljnji razvoj **evropskega sistema zagotavljanja kakovosti in priznavanja**, v katerem je zagotovljena kakovost kvalifikacij, kvalifikacije pa so digitalizirane in se avtomatično priznajo po vsej Evropi, s čimer se odpravlja birokracija, ki ovira mobilnost, dostop do nadaljnega učenja in usposabljanja ali vstop na trg dela. **Evropska pobuda za odličnost** bo v sinergiji z agendo politike evropskega raziskovalnega prostora (ERP) povečala odličnost univerz v Evropi na področju znanosti in vrednotenja znanja ter izboljšala globalno konkurenčnost evropskih univerz na ključnih področjih, kot je zeleni in digitalni prehod.

Komisija bo v tesnem sodelovanju z deležniki in državami članicami:

- do sredine leta 2024 povečala na **60** število **Evropskih univerz, ki bodo vključevale več kot 500 univerz**, z okvirnim proračunom programa Erasmus+ v višini 1,1 milijarde EUR za obdobje 2021–2027;
- si prizadevala za pripravo **pravnega statuta za zavezništva univerz do sredine leta 2024**: od leta 2022 v okviru programa Erasmus+ pilotno izvajala veljavne evropske instrumente¹⁹;
- do sredine leta 2024 proučila možnosti in potrebne ukrepe za **skupno evropsko diplomo**: od leta 2022 v okviru programa Erasmus+ izvedla prve korake k skupni evropski diplomi, zlasti oblikovanje evropskih meril za podelitev znaka evropska diploma;
- povečala obseg pobude za **evropsko študentsko izkaznico z uvedbo edinstvenega evropskega študentskega identifikatorja**, ki bo za vse mobilne študente na voljo leta 2022, za vse študente na univerzah v Evropi do sredine leta 2024;
- leta 2023 pregledala Priporočilo o nadaljnjem evropskem sodelovanju pri zagotavljanju kakovosti v visokem šolstvu²⁰ za nadaljnji razvoj **evropskega sistema zagotavljanja kakovosti in priznavanja**;
- v letu 2022 poročala o **izvajanju Priporočila Sveta o spodbujanju avtomatičnega vzajemnega priznavanja** visokošolskih diplom in spričeval višjega sekundarnega izobraževanja ter izidov iz učnih obdobj v tujini ter podpirala države članice;
- predlagala **priporočilo Sveta o „vzpostavljanju povezav za učinkovito evropsko sodelovanje na področju visokošolskega izobraževanja“**, da se omogoči globlje transnacionalno sodelovanje.

3.2 Ustrezna finančna podpora visokošolskemu izobraževanju in raziskavam

---

ki je uredba EU o elektronski identifikaciji in storitvah zaupanja za elektronske transakcije na enotnem evropskem trgu, ter iz dela na področju digitalnih denarnic, ki temeljijo na evropski infrastrukturi za storitve blokovne verige (EBSI), z uporabo preverljivih potrdil W3C za izmenjavo potrdil o izobraževanju.

¹⁹ Eden od obstoječih instrumentov je [evropsko združenje za teritorialno sodelovanje \(EZTS\)](#).

²⁰ Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. februarja 2006 o nadaljnjem evropskem sodelovanju pri zagotavljanju kakovosti v visokem šolstvu (UL L 64, 4.3.2006, str. 60).

Za doseganje vključenosti in odličnosti je potrebno ustrezno financiranje univerz na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni. Trenutno države članice za terciarno izobraževanje v povprečju porabijo 0,8 % BDP, tj. od 0,3 % do 1,7 %²¹. Povprečni javnofinančni odhodki za raziskave in razvoj v visokošolskih institucijah v Evropi znašajo 0,48 % BDP²². Visokošolski sektor EU kaže znake precejšnjega pomanjkanja sredstev, zlasti glede na naraščajoče število študentov in vse večje odgovornosti univerz.

Evropsko financiranje je za univerze pomembno kot dopolnilo nacionalnemu financiranju kot vir dohodka in kot platforma za evropsko in mednarodno akademsko sodelovanje. Z novim večletnim finančnim okvirom bo EU v podporo univerzam vložila precejšen znesek, ki naj bi v programskem obdobju 2021–2027 po ocenah znašal 80 milijard EUR²³. Visokošolski sektor bo tako deležen doslej najvišje stopnje financiranja EU iz različnih virov, med drugim iz programov Erasmus+, Obzorje Evropa in Digitalna Evropa, mehanizma za okrevanje in odpornost, skladov v okviru deljenega upravljanja²⁴ ali programa InvestEU. Vsak od teh virov financiranja je samostojno finančno orodje s posebnim namenom in poslanstvom.

Skladi in programi EU so pomembni, vendar ne smejo nadomestiti zadostnih nacionalnih javnih sredstev ter drugih javnih in zasebnih naložb, temveč jih morajo dopolnjevati. Ključno je, da države članice in akterji v visokošolskem sektorju učinkovito uporabljajo orodja EU ter raziščejo sinergije z nacionalnim, regionalnim in lokalnim financiranjem za mobilizacijo prizadevanj EU in nacionalnih prizadevanj za skupno vizijo, kot je opredeljena v tej evropski strategiji za univerze.

Komisija bo v tesnem sodelovanju z deležniki in državami članicami:

- olajšala dostop do sredstev EU in nacionalnih sredstev za kakovostne projekte, ki jih ni bilo mogoče financirati v okviru programa Erasmus+: kot prvo bo izdano **potrdilo** Komisije, ki ga bo treba preskusiti za razpis za zbiranje predlogov za Evropske univerze za leto 2022; kot drugo bi se lahko v okviru programa Erasmus+ uporabljalo **orodje pečat odličnosti**²⁵, kot se trenutno uporablja v okviru programa Obzorje Evropa;
- v okviru vmesnega pregleda programov večletnega finančnega okvira **pripravila naložbeni načrt, ki bo upošteval regionalno, nacionalno in evropsko financiranje.**

Poleg navedenega Komisija države članice poziva, naj:

- povečajo učinek ukrepov EU z iskanjem nadaljnjih **sinergij z nacionalnim financiranjem**, zlasti v okviru Evropskih univerz;
- razvijejo **ustrezne mehanizme financiranja** univerz;
- podprejo reforme visokega šolstva prek **instrumenta za tehnično podporo**;
- zagotovijo **prožnost v programih financiranja**, da se omogoči **interdisciplinarnost**.

²¹ Splošni javnofinančni odhodki v skladu s klasifikacijo izdatkov države po funkcijah – [COFOG](#).

²² https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=R_%26_D_expenditure#Gross_domestic_expenditure_on_R.26D

²³ Končni znesek bo odvisen od rezultatov tekočega načrtovanja sredstev.

²⁴ Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) in Evropski socialni sklad (ESS).

²⁵ Gre za znak kakovosti, ki se podeljuje projektnim predlogom, ocenjenim nad pragom kakovosti, da se jim pomaga najti alternativno financiranje iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Evropskega socialnega sklada plus.

4. Svetilniki evropskega načina življenja

4.1 Krepitev kakovosti in ustreznosti za prihodnost primernih znanj in spretnosti

Treba je sistematično in celovito obravnavati **akademske poklicne poti** ter se odzvati na poziv Sveta k spodbujanju prožnih in privlačnih poklicnih struktur ter izboljšanju delovnih pogojev. Pri ocenjevanju poklicnih poti bi bilo treba upoštevati različne dejavnosti akademikov, kot so poučevanje, raziskovanje, podjetništvo, upravljanje ali vodenje. Cilj Priporočila Sveta o paktu za raziskave in inovacije v Evropi je povečati privlačnost raziskovalnih poklicev in zagotoviti boljši dostop do odlične znanosti.

Univerze imajo ključno vlogo pri preprečevanju **neskladja v znanju in spretnostih** ter ozkih grl, ki lahko ovirajo okrevanje Evrope, in pri omogočanju razvoja učečih se kot ustvarjalnih in kritičnih mislecev, reševalcev problemov ter aktivnih in odgovornih državljanov, usposobljenih za vseživljenjsko učenje. Komisija je leta 2021 predstavila predlog **priporočila Sveta o evropskem pristopu k mikrokvalifikacijam** za vseživljenjsko učenje in zaposljivost. Hitro nadaljnje ukrepanje Sveta bo pripomoglo k mobilizaciji visokošolskega izobraževanja v podporo vseživljenjskemu učenju ter prispevalo k strokovni prekvalifikaciji in izpopolnjevanju za izpolnjevanje novih in nastajajočih potreb v družbi in na trgu dela.

Odlična izobraževalna, raziskovalna in inovacijska okolja omogočajo razvoj znanj in spretnosti na visoki ravni, ustvarjanje prebojnega znanja in njegovo uporabo v praksi. Sodelovanje med univerzami in z **industrijskimi ekosistemi** je v tem pogledu vzajemno koristno, saj visokošolski sektor poleg osebnega razvoja podpira tudi razvoj znanj in spretnosti za industrijo in poslovni sektor. Učeči se bi morali imeti več možnosti, da izkoristijo prakse, se seznanijo z zagonskimi podjetji in sodelujejo kot akterji sprememb v svoji skupnosti, da bi pozitivno vplivali na družbo okrog sebe. Poglavitna sta podjetniško izobraževanje in usposabljanje, ki krepi poslovno znanje in spretnosti, zlasti za MSP. V zvezi s tem bi bilo treba spodbujati več sinergij med zavezništvi Evropske univerze in centri poklicne odličnosti.

Za doseganje odličnega in ustreznega visokošolskega izobraževanja je potrebna tudi podpora za **spodbujanje pedagoških inovacij**, osredotočenih na učeče se, z različnimi učnimi prostori in prožnimi, interdisciplinarnimi potmi. Treba bi bilo spodbujati ustvarjanje „**živih laboratorijev**“²⁶ kot dober primer, kako je mogoče študente usposobiti za celostno in interdisciplinarno reševanje izzivov ter kako podpreti njihovo kritično mišljenje in reševanje problemov ter njihove ustvarjalne in podjetniške spretnosti.

Komisija bo v tesnem sodelovanju z deležniki in državami članicami:

- do leta 2023 predlagala **evropski okvir za privlačne in trajnostne poklicne poti v visokem šolstvu** v sinergiji z okvirom za raziskovalne poklicne poti, razvitim v okviru ERP;
- podpirala **razvoj** za prihodnost primernih **znanj in spretnosti** ter podjetniške kompetence diplomantov in **sooblikovanje učnih načrtov med industrijo, vključno z MSP, in visokošolskimi institucijami v strateško pomembnih industrijskih sektorjih**, opredeljenih v

²⁶ Živi laboratoriji na univerzah študentom, osebju in raziskovalcem omogočajo sodelovanje z drugimi ključnimi deležniki pri reševanju družbenih izzivov in spodbujajo uporabo znanja v resničnem svetu, izboljšujejo znanja in spretnosti sodelujočih, krepijo povezave med ljudmi in zagotavljajo več priložnosti za povezovanje z družbo.

posodobljeni industrijski strategiji²⁷, ki jo izvajajo koalicije v okviru programa Erasmus+ za sektorsko sodelovanje na področju spretnosti in prispeva k potem prehoda za ekosisteme²⁸;

– **razširila znak EIT²⁹ na dejavnosti vseživljenjskega učenja**, kot so moduli in programi mentorstva, prekvalifikacije in izpopolnjevanja, ter omogočila uporabo znaka EIT zunaj akademskega izobraževanja;

– podpirala **uporabo skupnega okvira finančnih kompetenc EU/OECD-INFE³⁰** za podporo finančnemu blagostanju odraslih v celotnem življenju;

– okrepila **prakse Erasmus+ v tujini**, v katere bo vsako leto vključenih več kot 100 000 praktikantov, in sicer z medsebojnimi strokovnimi pregledi, ki jih opravijo študenti, ter praksami v zagonskih podjetjih in podjetniških organizacijah;

– uveljavila nove **inovativne pristope k učenju in poučevanju, vključno z „živimi laboratoriji“**, na dodiplomski, magistrski in doktorski stopnji prek programov Erasmus+ in Obzorje Evropa;

– razvila **zbirko orodij za prehod za univerze in države članice: raziskave sledenja Eurograduate, HEInnovate 2.0³¹ in pospeševalne storitve** za univerze v okviru programa Obzorje Evropa;

– v okviru **vozlišč evropskega raziskovalnega prostora** okrepila vlogo univerz v lokalnih inovacijskih ekosistemih, na primer s krepitvijo in souporabo zmogljivosti za prenos tehnologije, s spin-off podjetji in s spodbujanjem skupnih naložb v sinergiji s programom InvestEU;

– **okrepila vlogo univerz pri izvajanju pobude ERA4You** s spodbujanjem medsektorske mobilnosti, zlasti med akademskim svetom in podjetji;

– od leta 2023 zagotavljal evropsko podporo pobudi **inovatorji v šoli**, da bodo šolska partnerstva vključevala vodilne osebnosti iz zagonskih podjetij, ki bodo delovale kot ambasadorji in mentorji ter navdihovale mlade in jih spodbujale k razvoju novih idej in rešitev;

– od leta 2023 zagotavljal evropsko podporo, vključno z zbirko orodij za univerze, za razvoj **inkubatorjev** na visokošolskih institucijah v tesnem sodelovanju s podjetniškim sektorjem, da bi študentom podjetnikom pomagala pri razvoju njihovih idej v posel;

– vsako leto organizirala **evropski sejem talentov**, na katerem bodo sodelovali študenti, raziskovalci na začetku poklicne poti, strokovnjaki, zagonska podjetja, industrija in vlagatelji, ki bodo promovirali talente, poslovne in zaposlitvene priložnosti po vsej EU, s prvo izvedbo v okviru festivala znanosti „European Science in the City“ v Leidnu leta 2022.

Poleg navedenega Komisija države članice poziva, naj:

– **olajšajo in spodbujajo interdisciplinarne pristope**, vključno z institucionalno akreditacijo, akademskim ocenjevanjem, nagrajevanjem in strokovnim razvojem;

– spodbujajo **enako spoštovanje različnih akademskih poklicnih poti** in zagotovijo večjo **prožnost akademskih poklicnih poti**, tudi zunaj akademskega sveta.

4.2 Spodbujanje raznolikosti, vključenosti in enakosti spolov

²⁷ COM(2021) 350 final, Posodobitev nove industrijske strategije iz leta 2020.

²⁸ Poti prehoda bodo oblikovane v sodelovanju z deležniki in bi lahko po načelu od spodaj navzgor omogočile boljše razumevanje ukrepov, ki morajo spremljati dvojni prehod najpomembnejših ekosistemov in ki bodo privedli do izvedljivega načrta.

²⁹ Znak EIT se podeljuje izobraževalnim programom na področju inovacij, podjetništva, ustvarjalnosti in vodenja.

³⁰ Mednarodna mreža OECD za finančno izobraževanje.

³¹ To je orodje za samoocenjevanje inovacijske in podjetniške zmogljivosti univerz.

Kot je navedeno v prvem načelu evropskega stebra socialnih pravic, ima vsakdo „pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja“. Evropa ima v primerjavi s preostalim svetom zelo dostopno visokošolsko izobraževanje. Vendar so prikrajšane ali diskriminirane skupine (etnične manjšine, ljudje z migrantskim ozadjem, invalidi, ljudje iz revnih družin, otroci nizko kvalificiranih staršev) še vedno premalo zastopane med študenti, akademskim osebjem in raziskovalci. Kljub vse večjemu dostopu do terciarnega izobraževanja so sistemi visokošolskega izobraževanja še vedno močno razslojeni. Študenti prve generacije in študenti z migrantskim ali manjšinskim ozadjem imajo manjše možnosti za pridobitev terciarne izobrazbe v EU.

V visokem šolstvu so vztrajne razlike med spoloma. Na dodiplomski in magistrski stopnji je več študentk kot študentov in več diplomantk kot diplomantov, na doktorski stopnji je zastopanost spolov skoraj uravnotežena, obstajajo pa velike razlike med spoloma med študijskimi področji – na področjih naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM) je še vedno nekaj manj kot tretjina študentk na dodiplomski in magistrski stopnji in 37 % doktorandk. Kljub delnemu napredku v zadnjih letih je delež žensk na rednih profesorskih ali enakovrednih položajih v EU še vedno skromnih 26 %.

Da bi univerze postale prostor resnično enakih možnosti, je potrebnih več institucionalnih sprememb.

Komisija bo v tesnem sodelovanju z deležniki in državami članicami:

- razvila **evropski okvir za raznolikost in vključenost, tudi glede razlik med spoloma**, ter opredelila izzive in rešitve za univerze ter potrebno podporo javnih organov;
- obravnavala **premajhno zastopanost žensk na področjih STEM** s časovnim načrtom, ki vključuje manifest univerz, usmerjenih v področja STE(A)M (naravoslovje, tehnologija, inženirstvo, (umetnost) in matematika), o spolno vključujočem izobraževanju na področjih STE(A)M³²;
- **podpirala ogrožene raziskovalce** z vodilnimi načeli za univerze za njihovo lažje vključevanje.

Poleg navedenega Komisija države članice poziva, naj:

- spodbujajo univerze k izvajanju institucionalnih sprememb s konkretnimi ukrepi za raznolikost in vključevanje, vključno s **prostovoljnimi, količinsko opredeljenimi cilji za vključevanje** in vključujočimi **načrti za enakost spolov**, na podlagi sporočila iz Rima³³.
- razvijejo nacionalne programe podpore in podpirajo **dostop beguncev in prosilcev za azil do visokošolskega izobraževanja**, vključno z vzpostavitvijo in razširitvijo dopolnilnih poti za študente begunce ter s tem povezano podporo, v skladu s priporočilom Komisije o zakonitih poteh do zaščite v EU³⁴.

4.3 Spodbujanje in zaščita evropskih demokratičnih vrednot

³² Naravoslovje, tehnologija, inženirstvo, (umetnost) in matematika (STE(A)M) je multidisciplinarni sklop pristopov k izobraževanju, ki odpravljajo tradicionalne ovire med predmeti in disciplinami ter povezujejo izobraževanje na področjih STEM in IKT z umetnostjo, humanistiko in družboslovjem.

³³ Ministrsko sporočilo iz Rima, http://ehea.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique.pdf.

³⁴ Priporočilo Komisije (EU) 2020/1364 z dne 23. septembra 2020 o zakonitih poteh do zaščite v EU: spodbujanje preselitve, humanitarnega sprejema in drugih dopolnilnih poti (UL L 317, 1.10.2020, str. 13).

Univerze morajo biti prostor svobode: govora, mišljenja, učenja in raziskovanja ter akademske svobode na splošno. Akademske svobode ni mogoče ločiti od institucionalne avtonomije niti od sodelovanja študentov in osebja pri upravljanju visokega šolstva.

Zagotavljanje akademske svobode v visokošolskih institucijah je v središču vseh visokošolskih politik, razvitih na ravni EU, in bolonjskega procesa. Je osnovni pogoj za oblikovanje evropskega izobraževalnega prostora in evropskega raziskovalnega prostora. Temeljne akademske vrednote niso samoumevne. V zadnjih letih so izpostavljene grožnjam v različnih oblikah in na različnih krajih, celo v EU. Avtonomija visokošolskih institucij po Evropi ni enaka³⁵. Unija in njene države članice so pozvane, naj s svojimi politikami in možnostmi financiranja dejavno ščitijo, negujejo in branijo te vrednote ter zaščitijo raziskovalne organizacije pred tujim vmešavanjem.

Univerze so ključne za spodbujanje aktivnega državljanstva, strpnosti, enakosti in raznolikosti, odprtosti in kritičnega razmišljanja za večjo socialno kohezijo in socialno zaupanje ter s tem za zaščito evropskih demokracij. Univerze imajo dejavno vlogo pri pripravi diplomantov, da postanejo dobro obveščeni evropski državljani. S poučevanjem in ozaveščanjem prispevajo k utrjevanju evropskih vrednot v družbi, z ohranjanjem znanstvene strogosti pa pomagajo krepiti zaupanje v znanost.

Komisija bo v tesnem sodelovanju z deležniki in državami članicami:

- uvedla in spremljala novo **listino Erasmus za terciarno izobraževanje** in novo **študentsko listino Erasmus**³⁶, ki vključujeta akademsko svobodo in integriteto;
- ustvarila nove priložnosti za **spodbujanje akademskih razprav in izmenjavo dobrih praks o vrednotah in demokraciji** v sklopu **ukrepov Jean Monnet** v okviru programa Erasmus+ **na področju terciarnega izobraževanja**, tudi v tretjih državah;
- leta 2024 predlagala **vodilna načela za zaščito temeljnih akademskih vrednot** na podlagi sporočila iz Rima³⁷ in v sinergiji z ukrepi, razvitimi v okviru ERP, katerih cilj je pripraviti akcijski načrt za zaščito akademske svobode in svobode znanstvenega raziskovanja v Evropi na podlagi Bonnske deklaracije;
- zagotovila podporo za **izvajanje smernic o tujem vmešavanju** na področju raziskav in inovacij.

Poleg navedenega Komisija države članice poziva, naj:

- podpirajo **raznolikost v evropskem visokošolskem sektorju**;
- okrepijo in spoštujejo **avtonomijo univerz** v njenih različnih razsežnostih;
- spodbujajo in ščitijo **akademsko svobodo in integriteto**.

5. Akterji sprememb pri dvojnem zelenem in digitalnem prehodu

5.1 Razvoj znanj in spretnosti, kompetenc in tehnoloških inovacij za zeleni prehod

³⁵ Preglednica avtonomije Evropskega združenja univerz (2017).

³⁶ Prva je pogoj za pridobitev sredstev Erasmus+, druga pa predstavlja pravice in odgovornosti študentov Erasmus+ v času njihove mobilnosti.

³⁷ <http://www.ehea.info/page-ministerial-conference-rome-2020>

Univerze so ključni akterji **zelenega prehoda** in bolj trajnostnega sveta. Imajo pomembno vlogo pri izvajanju raziskav v sodelovanju z industrijo in družbo za iskanje rešitev za okoljske in podnebne izzive, da se doseže podnebna nevtralnost, obrne trend izgube biotske raznovrstnosti in ustavi onesnaževanje, ter pri razvijanju podnebne in okoljske pismenosti za vse študente na vseh ravneh in področjih, pa tudi za širšo javnost z vključevanjem skupnosti. Univerze so lahko tudi zgled okoljske trajnosti s svojo infrastrukturo in delovanjem. Ne nazadnje so lahko rezultati raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti trdna podlaga za politike, inovacije in ukrepe, povezane z okoljem.

Komisija je nedavno predstavila predloga **priporočil Sveta o učenju za okoljsko trajnost in o mikrovalifikacijah za vseživljenjsko učenje in zaposljivost**. Svet bo s hitrim nadaljnjim ukrepanjem pomagal države članice spodbuditi, da podprejo svoje univerze in študente, da postanejo nosilci sprememb za zeleni prehod, tudi z vidika vseživljenjskega učenja. Velik potencial za sinergije, na primer v sektorjih, kot so brezemisijski promet in trajnostno pridobljene baterije, ki zahtevajo nova znanja in spretnosti, imajo **partnerstva in misije v okviru programa Obzorje Evropa**³⁸.

Komisija bo v tesnem sodelovanju z deležniki in državami članicami:

- podpirala prizadevanja držav članic z vzajemnim učenjem in izmenjavo dobrih praks pri spodbujanju **celostnih institucionalnih pristopov k trajnostni, podnebni in okoljski pismenosti**; spodbujala inovativne pristope k poučevanju in učenju; podpirala univerze v okviru programa Erasmus+ pri **vključevanju okoljske trajnosti v njihovo infrastrukturo in delovanje**;
- podpirala razvoj kratkih učnih tečajev s strani univerz v sodelovanju z družbeno-gospodarskimi akterji o **znanjih in spretnostih za zeleni prehod, ki vodijo do mikrovalifikacij**³⁹;
- podpirala platformo **Higher Education Climate Frontrunners** (vodilni v visokošolskem izobraževanju na področju podnebja), tj. platformo za transnacionalna partnerstva med študenti, akademiki, univerzami, delodajalci in skupnostmi na področju podnebnih izzivov, ki temelji na izobraževalni koaliciji za podnebje in ambasadorskih evropskega podnebnega pakta;
- s podporo programa Obzorje Evropa, vključno z njegovimi misijami, spodbujala „**zeleni vasi**“ kot način odpiranja univerzitetnih kampusov skupnostim in približevanja znanosti državljanom;
- spodbujala in spremljala **novi zeleni in modri Erasmus+**⁴⁰ za spodbujanje ukrepov, povezanih z okoljem in podnebnimi spremembami; spremljala izvajanje nove **listine Erasmus za terciarno izobraževanje in zelene listine za program ukrepov Marie Skłodowske-Curie**;

³⁸ Misije EU so nov način za konkretne rešitve nekaterih naših največjih izzivov. Misije EU so usklajena prizadevanja Komisije za združevanje potrebnih virov v smislu financiranja, politik, predpisov itd.

³⁹ Po vzoru okvira kompetenc za učenje za okoljsko trajnost in prihodnje taksonomije znanj in spretnosti za zeleni prehod, ki jo pripravlja Komisija, za okrepitev izpopolnjevanja in prekvalifikacije evropske delovne sile.

⁴⁰ Okoljski in podnebni cilji so glavna prednostna naloga programa Erasmus. „**Zeleni Erasmus**“ je namenjen spodbujanju vključevanja zelenih praks v vse projekte in podpiranju ozaveščanja, modra razsežnost pa je njegov pomemben del. Vsi načrtovani trajnostni ukrepi bodo pomembni tudi za **modro razsežnost programa Erasmus+** s ciljem ohranjanja zdravih oceanov, morij, obalnih in celinskih voda.

- zagotovila podporo **akademiji evropskega zavezništva za baterije**, ki jo vodi Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo, za usposabljanje, izpopolnjevanje in prekvalifikacijo delovne sile v vrednostni verigi industrije baterij;
- podpirala **izvajanje strateških akcijskih načrtov za raziskave in inovacije**, ki omogočajo prehod na zeleno energijo in ekologizacijo ključnih industrijskih ekosistemov.

Poleg navedenega Komisija države članice poziva, naj:

- podpirajo univerze pri njihovih **celostnih institucionalnih pristopih** k trajnostnosti, vključno z **zelenimi znanji in spretnostmi**, ter **ključno vlogo univerz pri inovacijah in novih zelenih tehnologijah** in njihovo vodilno vlogo pri zelenem prehodu.

5.2 Razvoj znanj in spretnosti ter kompetenc in spodbujanje inovacij za digitalni prehod

Zaradi **digitalnega prehoda** imajo univerze temeljno vlogo pri zagotavljanju digitalnih spretnosti in kompetenc, potrebnih v novi realnosti, študentom in raziskovalcem ter pri spodbujanju inovacij in novih tehnologij.

Med pandemijo COVID-19 je visokošolski sektor pokazal, da se je sposoben prilagoditi novim razmeram. Postalo je jasno, da digitalne rešitve ne morejo in ne smejo v celoti nadomestiti fizičnih dejavnosti. Prihodnost bi morala temeljiti na **hibridnih rešitvah, ki predstavljajo dobro ravnovesje med fizično prisotnostjo in digitalnimi orodji**. Univerze lahko tudi spodbujajo razvoj inovativne izobraževalne tehnologije s spin-off podjetji ali podjetji v razširitveni fazi ter izkoriščajo potencial rastoče evropske industrije izobraževalne tehnologije (EdTech).

Komisija je vzpostavila **strukturiran dialog z državami članicami o digitalnem izobraževanju in digitalnih spretnostih**, da bi se skupaj dogovorili o ključnih dejavnikih, ki omogočajo učinkovito in vključujoče digitalno izobraževanje in usposabljanje. Univerze imajo ključno vlogo pri razvijanju delovne sile, ki bo sposobna sprejeti izzive digitalnega prehoda v prihodnosti. Pri tem je ključna specializirana ponudba izobraževanja na digitalnih področjih, kot so umetna inteligenca, kibernetika, varnost in računalništvo v oblaku ter mikroelektronika⁴¹. Ena glavnih ovir je pomanjkanje znanj in spretnosti na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike. Ker digitalne tehnologije prodirajo v vse gospodarske sektorje, se morajo vsi študenti, na primer študenti medicine, menedžmenta in kmetijstva, naučiti uporabljati te tehnologije na višji stopnji v svojih poklicih.

V naslednjem desetletju morajo „**povezane univerze**“ postati realnost. Za to sta ključni zadostni digitalna zmogljivost in digitalna infrastruktura univerz. Širša uporaba digitalnih sredstev bo morala temeljiti na novih in zaupanja vrednih tehnologijah in platformah, ki bodo zahtevale interoperabilnost, imele trdno evropsko podlago ter bi morale celostno zadovoljevati potrebe izobraževanja in raziskav. Hkrati so potrebni skupni, odprti standardi, ki bodo univerzam omogočili boljši nadzor nad njihovimi podatki za učinkovito sodelovanje.

---

⁴¹ Na primer, naložbe v skupne projekte EU, kot je evropska pobuda za računalništvo v oblaku ali prihodnji akt o čipih, lahko prinesejo koristi le, če bodo na voljo visoko usposobljeni ljudje, ki bodo lahko načrtovali in razvijali te tehnologije.

Komisija bo v tesnem sodelovanju z deležniki in državami članicami:

- zagotavljala podporo **transnacionalnemu sodelovanju za razvoj digitalnih spretnosti in kompetenc** študentov vseh starosti, osebja in raziskovalcev v skladu z akcijskim načrtom za digitalno izobraževanje;
- s programom Digitalna Evropa zagotovila podporo **specializiranim programom izobraževanja in usposabljanja** na področju najsodobnejših digitalnih tehnologij ter **večdisciplinarnim programom na področju umetne inteligence, kibernetike varnosti, mikroelektronike in visokozmogljivega računalništva**;
- kot nadaljevanje študije izvedljivosti, izvedene v okviru akcijskega načrta za digitalno izobraževanje, podprla vzpostavitev in uvedbo ciljno usmerjene **evropske platforme za spodbujanje sodelovanja med visokošolskimi institucijami**, ki bo združljiva z evropskim oblakom za odprto znanost in interoperabilna z drugimi evropskimi standardi;
- v sklopu ukrepov Jean Monnet v okviru programa Erasmus+ podpirala posebne ukrepe za **priznavanje na ravni EU prizadevanj univerz, ki spodbujajo digitalno preobrazbo** po vsej EU;
- vodila univerze pri **sooblikovanju smernic in načel** za omogočanje **vzajemnega dostopa do storitev ter nemotene izmenjave znanja in podatkov**, ob upoštevanju potrebe po interoperabilnosti in odprtosti.

Poleg navedenega Komisija države članice poziva, naj:

- podpirajo **razvoj digitalnih spretnosti** študentov vseh starosti, osebja in raziskovalcev, **digitalne zmogljivosti univerz, ključno vlogo univerz pri inovacijah in novih digitalnih tehnologijah** ter vodilno vlogo univerz pri digitalnem prehodu.

6. Gonilne sile globalne vloge in vodilnega položaja Evrope

Evropa se mora bolj kot kdaj koli prej povezati s preostalim svetom. Univerze so ključne pri vzpostavljanju povezav Evrope s svetom in spodbujanju evropskih vrednot na svetovni ravni⁴². Imajo poglobljeno vlogo pri pridobivanju dokazov, na katerih temeljijo evropske zunanje in varnostne politike, mednarodni sporazumi in večstranski ukrepi. Kot ključni akterji znanstvene diplomacije pomagajo vzpostavljati povezave.

Evropa je postala vodilna pri sodelovanju na področju visokošolskega izobraževanja. Evropske izkušnje so številnim regijam, državam in univerzam po svetu navdih za nove strategije za internacionalizacijo ali regionalno sodelovanje. Poglobljanje sodelovanja med evropskimi institucijami je zato povezano z utrjevanjem njihove globalne razsežnosti. Hkrati je treba podpirati krepitev visokošolskega izobraževanja v partnerskih državah.

V skladu s strategijo Global Gateway so univerze v Evropi ključnega pomena za pomoč partnerskim državam pri preoblikovanju njihovih izobraževalnih sistemov ter olajšanju mobilnosti študentov, osebja, učiteljev in praktikantov v duhu vzajemne koristi in vzajemnosti. Poleg tega so gonilna sila krepitve sodelovanja na področju raziskav in inovacij.

---

⁴² Kot je opredeljeno v globalnem pristopu k raziskavam in inovacijam (COM(2021) 252 final).

Raznolikost in mednarodni ugled izobraževalnih sistemov EU ter status Evrope kot največje ponudnice sodelovanja na področju visokošolskega izobraževanja predstavljajo pomembno kumulativno prednost, ki bi se lahko izkoristila. Izkušnje EU z vprašanji čezmejnega priznavanja, zagotavljanja kakovosti in akreditacije so podlaga za regionalno sodelovanje in povezovanje na širših geografskih območjih.

Z izmenjavo talentov z vsega sveta in vzpostavljanjem trdnih povezav s partnerskimi državami po vsem svetu ter s spodbujanjem akademskih in evropskih vrednot so univerze del mehke moči Evrope. Evropa mora ta ugled okrepiti in nadgraditi ter te prednosti razviti v vseh državah članicah. Tako bo postala bolj privlačna ne le kot študijska destinacija, temveč tudi kot homogena partnerica za sodelovanje na področju izobraževanja, raziskav in inovacij.

Komisija predlaga:

– sodelovanje z državami članicami za spodbujanje evropske ponudbe visokošolskega izobraževanja in mednarodnega sodelovanja v visokošolskem izobraževanju v okviru **pristopa Ekipa Evropa**. To pomeni: razvoj portala o študiju v Evropi, da se bodo spodbujale mednarodne izmenjave; krepitev vzajemnega učenja med univerzami in agencijami na področju internacionalizacije; krepitev partnerstev s prednostnimi regijami, kot so Zahodni Balkan, sosedstvo in Afrika, na podlagi vzajemnosti ter boljše vključevanje v mreže diplomantov in zanašanje nanje.

Komisija bo v tesnem sodelovanju z deležniki in državami članicami:

– **spodbujala mobilnost med Evropo in drugimi regijami sveta**: države članice bo pozvala, naj organizirajo zlasti ustrezne postopke za pravočasno izdajo dovoljenj/vizumov študentom iz tretjih držav, da bodo lahko pravočasno začeli študijsko leto v EU, ob upoštevanju direktive o študentih in raziskovalcih⁴³;

– **podpirala konzorcije vodilnih svetovnih univerz pri razvoju in izvajanju magistrskih programov** prek razpisov za skupni magistrski študij Erasmus Mundus, ki obravnavajo globalne izzive;

– podpirala pregledno in pravično **priznavanje kvalifikacij iz tretjih držav**, vključno s kvalifikacijami beguncev, prek mreže centrov za priznavanje visokošolskih diplom⁴⁴ in orodij EU za preglednost (evropsko ogrodje kvalifikacij, evropska digitalna potrdila o učenju).

7. Uresničevanje: spremljanje in upravljanje

O napredku pri izvajanju te strategije se bo poročalo prek strateškega okvira evropskega izobraževalnega prostora in upravljanja evropskega raziskovalnega prostora. Komisija bo **stanje ocenila v poročilu o napredku evropskega izobraževalnega prostora in v sistemu spremljanja evropskega raziskovalnega prostora**. To bo Komisiji, državam članicam in deležnikom omogočilo strateški dialog o doseženem napredku ter o tem, kam usmeriti naše politike in podporo.

⁴³ Direktiva (EU) 2016/801 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. maja 2016 o pogojih za vstop in prebivanje državljanov tretjih držav za namene raziskovanja, študija, opravljanja pripravništva, prostovoljskega dela, programov izmenjave učencev ali izobraževalnih projektov in dela varušku au pair (UL L 132, 21.5.2016, str. 21).

⁴⁴ Skupna mreža evropske mreže informacijskih centrov v evropski regiji in nacionalnih informacijskih centrov za priznavanje visokošolskih diplom v Evropski uniji (ENIC-NARIC).

Komisija bo leta 2023 v okviru tega procesa ustanovila **evropsko opazovalnico za visokošolski sektor**, da bi zagotovila dokaze o doseženem napredku. Ta opazovalnica bo **na enem mestu združevala najboljša trenutno razpoložljiva podatkovna orodja in zmogljivosti EU**⁴⁵ ter dodatno izboljšala njihovo uporabo in pomen za oblikovalce politik, univerze, študente in raziskovalce. Racionalizacija in nadgradnja obstoječih evropskih podatkovnih virov bosta institucijam in vladam omogočila, da okrepijo svojo dokazno podlago o ključnih temah, kot so vključevanje, učni izidi, napredek pri digitalnih, zelenih in podjetniških spretnostih, prenos tehnologije, zaposljivost, študenti in potrebe trga dela, krepitev raziskovalnih poklicnih poti, odprta znanost, vloga institucij v inovacijskih ekosistemih in transnacionalno sodelovanje v visokošolskem sektorju. Opazovalnica bo omogočila primerjavo, analizo in predstavitev uspešnosti visokošolskega sektorja na različnih področjih. Na podlagi sinergij med obstoječimi podatkovnimi orodji bo zagotovljeno osredotočeno in ciljno usmerjeno spremljanje, odpravljena bodo morebitna prekrivanja in zmanjšano breme zbiranja podatkov za visokošolske institucije.

Eden od rezultatov opazovalnice bo **pregled stanja v evropskem visokošolskem sektorju**, s katerim se bo vsako leto ocenjeval napredek, dosežen v EU pri uresničevanju ključnih prednostnih nalog te strategije: vključevanje, vrednote, kakovost in ustreznost, mobilnost, zelene in digitalne spretnosti, zaposljivost, transnacionalno sodelovanje, prenos tehnologije in vrednotenje znanja.

Spremljanje bo zajemalo tudi ustreznost naložb v visokošolsko izobraževanje in raziskave na ravni EU, nacionalni in institucionalni ravni. V ta namen bo Komisija uporabila rezultate dela strokovne skupine za kakovostne naložbe v izobraževanje in usposabljanje.

To sporočilo je povabilo k **tesnejšemu sodelovanju med državami in akterji visokošolskega sektorja v evropskem izobraževalnem prostoru, evropskem raziskovalnem prostoru in evropskem visokošolskem prostoru (EHEA, bolonjski proces)**. Sinergije so potrebne na področjih, kot so transnacionalno sodelovanje in institucionalno preoblikovanje univerz, podpora temeljnim akademskim vrednotam in znanstveni svobodi, razvoj akademskih poklicnih poti, inovativno in interdisciplinarno učenje, poučevanje in raziskave ter njihova medsebojna povezanost, kroženje znanja, mednarodno sodelovanje s partnerji zunaj EU in prispevek k ciljem trajnostnega razvoja Združenih narodov.

Komisija bo v tesnem sodelovanju z deležniki in državami članicami:

- leta 2023 ustanovila **evropsko opazovalnico za visokošolski sektor**, osredotočeno na podatke, eden od njenih rezultatov pa bo **pregled stanja v evropskem visokošolskem sektorju**;
- spodbujala **sinergije med evropskim izobraževalnim prostorom, evropskim raziskovalnim prostorom in evropskim visokošolskim prostorom na namenu ustrezen in prožen način**.

8. Zaključek: pot naprej

V tej strategiji sta opredeljena evropska vizija za prihodnost univerz in način, kako lahko Unija podpira univerze po vsej Evropi. **To sporočilo je predstavljeno na začetku evropskega leta mladih 2022.** Da bi Evropa okrepila svoje okrevanje in odpornost ter postavila temelje za

⁴⁵ Na primer [ETER](#), [U-Multirank](#), [DEQAR](#), [Eurostudent](#), [Eurograduate](#), [podatki iz poročil o izvajanju bolonjskega procesa in pregled stanja na področju mobilnosti](#), [Eurostat](#), [statistika o izobraževanju in usposabljanju ter statistika o raziskavah in razvoju in platforma JRC za metriko prenosa znanja](#).

trajnostno rast, mora vlagati v mlado generacijo. To življenjsko obdobje zaznamujeta izobraževanje in usposabljanje. ***Mladim smo dolžni zagotoviti priložnost, da pridobijo odlična in ustrezna znanja, spretnosti in kompetence.*** Če vsem mladim Evropejcem ponudimo resnično priložnost za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo, bomo postavili temelje za močnejšo, uspešnejšo in odpornejšo Evropo.

S tem sporočilom o evropski strategiji za univerze Komisija države članice in njihove univerze poziva, naj združijo moči v korist visokega šolstva in Evropske unije kot celote. To je povabilo k skupnemu razmisleku, razpravi in sodelovanju pri iskanju načinov, kako skupaj razviti evropsko razsežnost na področju visokošolskega izobraževanja, raziskav in inovacij na način, da se bo izkoristil celotni potencial univerz.

To strategijo je mogoče izvajati le skupaj. Komisija univerze poziva, naj nadaljujejo delo v svojih institucijah, države članice pa poziva, naj podprejo svoje univerze z ustreznimi politikami in finančno podporo; poleg tega države članice, univerze, študente, akademsko osebje, raziskovalce in njihove partnerje v širših inovacijskih ekosistemih poziva, naj prevzamejo odgovornost za strategijo in delijo zaveze za navdih drugim.

Komisija se je zavezala, da bo za izvajanje te strategije **uporabila vse** razpoložljive **instrumente** – upravljanje, financiranje, sodelovanje ali zakonodajo.

Usklajevanje prizadevanj med EU, državami članicami, regijami, civilno družbo in visokošolskim sektorjem je ključnega pomena za uresničitev te strategije. **Komisija poziva Svet [Evropski svet], države članice in univerze k skupni razpravi o tej agendi politike** in skupnemu prizadevanju za univerze, ki bodo kos izzivom prihodnosti, v korist mlade generacije v Evropi ter k spodbujanju vseživljenjskega učenja v korist ljudi vseh starosti.